

ՀԱՅԱԳՐՔԱՏԱՐԱԾՈ՛ՒՄ ԿԱՄ՝ «ԳՐՔԱԹՈՆ»

Posted on May 23, 2012 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Միջազգայնացումն Առաջ

Պարոյր Աղապաշեան, Պէյրուզ, 23 Մայիս 2012

20-24 Ապրիլ 2012ին, Երեւանի մէջ կայացաւ Գրողներու Համահայկական 2. համաժողովը, սփիւռքահայ գրողներու ներկայութեամբ, քանի որ անոնք ալ, նոր կանոնադրութեամբ կը նկատուին լիիրաւ անդամներ, նոյն իրաւունքներով ու միեւնոյն պարտաւորութիւններով:

Եթէ ի ձեռին ունենայինք այս համաժողովին *ամբողջական թղթածրարը*, իր օրէնսդրական մանրամասնութիւններով, կայացումով, ելոյթներով եւ առ հասարակ գործընթացով, թերեւս այլ (կամ յաւելեալ) մեկնաբանութիւններով հանդէս գալը ըլլար աւելի ընդարձակ եւ առարկայական:

Միջազգայնացումն Առաջ

Պարոյր Աղապաշեան, Պէյրուզ, 23 Մայիս 2012

20-24 Ապրիլ 2012ին, Երեւանի մէջ կայացաւ Գրողներու Համահայկական 2. համաժողովը, սփիւռքահայ գրողներու ներկայութեամբ, քանի որ անոնք ալ, նոր կանոնադրութեամբ կը նկատուին լիիրաւ անդամներ, նոյն իրաւունքներով ու միեւնոյն պարտաւորութիւններով:

Եթէ ի ձեռին ունենայինք այս համաժողովին *ամբողջական թղթածրարը*, իր օրէնսդրական մանրամասնութիւններով, կայացումով, ելոյթներով եւ առ հասարակ գործընթացով, թերեւս այլ (կամ յաւելեալ) մեկնաբանութիւններով հանդէս գալը ըլլար աւելի ընդարձակ եւ առարկայական:

Բնական է, հարցը չի վերաբերիր ողջոյնի խօսքերուն, ուղերձներուն, պատգամներուն կամ բանաձեւումներուն, որոնք, ինչպէս միշտ եւ ամենուրեք, ճո՛խ ու զեղո՛ւն են, այլ այն իրողութեան, որ համաժողովը չմնայ “ համաժողովայնութեան” միապաղաղութեան մէջ, ոչ ալ ան դառնայ “ համաժողովայնութեան” աւանդականութեան կրկնօրինակը:

Այն ինչ որ գրուեցաւ (կամ լսուեցաւ) այս համաժողովին մասին, մնաց ու կը մնայ իր արտաքին ցուցադրական բովին մէջ, որքան ալ գովելիական ու խրախուսական խօսքեր հնչէին կամ արտասանուէին ասոր կամ անոր կողմէն:

Բայց, քիչ մը տարօրինակ է, քիչ մըն ալ արտառոց, որ, զէթ սփիւռքահայ շուրջ 60 “գրչեղբայրներ” , ցարդ հրապարակային քննարկումի նիւթ չդարձուցին այս համաժողովին “լուսաւոր թէ բժաւոր” երեսները, կամ լուրջ խորհրդածութեան չենթարկեցին անոր “դրական թէ ժխտական” կողմերը:

Արդեօք ատոնք հրամայական պահանջքներ չե՞ն, երբ սփիւռքահայ գրողներ կը

մասնակցին նման համաժողովի մը, յետայսու ալ լիիրաւ անդամակցութեամբ, սակայն, կը մնան լուռ կամ կիսալուռ, սփիւռքահայ գրական-գրասէր շրջանակները տեղեակ պահելու անոր կարեւորութենէն ու հեռանկարներէն:

Այս արագ հպումէն ետք, մեր ուշադրութիւնը գրաւեցին համաժողովի “հաղորդագրութեան” մէջ տեղ գտած կարգ մը կէտեր, որոնցմէ կ’ուզենք գէթ անդրադառնալ հետեւեալներուն.

1) Կ’ըսուի՝ “*համաժողովի ընթացքին արծարծուեցան հայ գիրքի տարածման ու վաճառման խնդիրները*”:

Եթէ մենք Սփիւռքէն կամ Սփիւռքեան տեսանկիւնէն դիտենք այս *մտահոգիչ* հիմնահարցը, ուր չկայ պետական հովանաւորութիւն կամ կառավարական հոգատարութիւն, բացի կարգ մը հրատարակչականներու ու մեկեւնասներու շնորհակալ զօրակցութենէն, սփիւռքահայ հեղինակը ինչպէ՞ս պիտի կարենայ իր գիրքը տարածել ու հասցնել առ որ անկ է, ընդ որուն՝ հայրենիք:

Ո՞վ պիտի երաշխաւորէ ատիկա, ո՞վ յանձն պիտի առնէ զայն:

Սփիւռքահայ հեղինակը, գրո՞ղը, խմբագրո՞ղը, հրատարակո՞ղը:

Ճիշդ է, այս աղաղակող հարցադրումը, նոյն վերընթացով կայ նաեւ Հայաստանի մէջ, ա՛յն Հայաստանին, որ ասկէ քսան տարի առաջ չունէր այդ “մահացու ախտ”ը, սակայն, Սփիւռքի պարագային, նոյն հարթութեամբ կարելի չէ մօտենալ այս ճգնաժամին:

2) Կ’ըսուի՝ “*Հայ գրականութեան միջազգայնացման հարց ունիւք*”:

Ո՞չ մէկ կասկած:

Բայց ո՞վ ըսաւ թէ՛ հիմա՛, վաղուան հաշւոյն, չունիւք հայ գրականութեան *հայազգրքատարածման* հարց, այն ալ ինչպիսի՛ ահաւորութեամբ, ահազնութեամբ եւ ահազանգութեամբ:

3) Կ’ըսուի՝ “*Հայ գրողին պէտք է օժանդակեն պետութիւն, բարեսիրական ու մշակութային կազմակերպութիւններ, որպէսզի ան ստեղծագործէ բարւոյ պայմաններու մէջ*”:

Հոյակա՛ւ, պիտի մտածեն շատեր:

Բայց, պետութիւնը լաւ կ’ըլլայ որ, առաջին հերթին, օժանդակէ հայրենի գրողին գնահատելով, վարձատրելով, սպառելով, տարածելով, ապա, տնօրինէ՛, ապահովէ՛ եւ յաջողցնէ՛ սփիւռքահայ գրողին բազում դժուարութիւններով եւ երկունքներով հրատարակութիւններուն բարւոյ հասանելիութիւնը:

Սփիւռքահայ գրողներուն մեծ մասը *անտեղիտալի* յամառութեամբ կը շարունակէ գիրք հրատարակել, իր զանազան գրասեռերով ու խայտաբղետ միջոցներով, բայց, ո՞վ պիտի

Նպաստե անոնց գիրքերը տեղ հասցնելուն, երբ տեղոյն դեսպանատուներ, հայրենի պատասխանատու կողմեր, Հայաստանի Գրողներու Միութիւն, լաւագոյն պարագային կը բաժնեն (°) այս տազնապին իրաւացիութիւնը, սակայն, ոչինչ կ'ընեն, մերթ սիւթ, մերթ մարդուժ, մերթ միջոց-չկայ-պատրուակելով:

Ամեն ինչի համար “ աղբիւր” գտնողները, կրնա՞ն օր մըն ալ “ ԳՐԶԱԹՈՆ” մը կազմակերպել, *իրապէ՛ս* օգնելու համար հայ գրողին, Հայաստանի թէ Սփիւռքի մէջ, փոխանակ զբաղելով “շքանշան”ներու անհամ եւ անբոյր շքերթներ կազմակերպելով:

Համահայկական Չ. համաժողովը այս մասին անդրադարձա՞ւ, այս մասին բարձրաձայնե՞ց, այս մասին որոշում առա՞ւ:

Կ'անգիտանանք, ապա՛ կը տարակուսինք, որովհետեւ, գէթ “ Հաղորդագրութեան” մէջ, ոչ մէկ նման ակնարկութեան հանդիպեցանք:

4) Կ'ըսուի՝ “Համաժողովը պարտք դրաւ Հայաստանի Հանրապետութեան սփիւռքի նախարարութեան վրայ՝ օժանդակելու հայ գրողներու բոլոր սերունդներուն” :

Եթէ “պարտք” դնելով այս բոլոր հարցերը պիտի լուծուէին, կամ պիտի լուծուին, ապա՛ “պարտատու”ն թէ “ պարտառու”ն երկա՛ր պիտի յամենան, խօսքը գործի վերածելու հաւանականութեան մէջ:

Հետաքրքրական է, սփիւռքահայ “գրչեղբայր”ները, որոնք մասնակից էին համաժողովին, գիրք հրատարակելու ու գիրք առաքելու առընչութեամբ սփիւռքահայ գրողին այս “մղձաւանջային հիւանդութիւն”ը ներկայացուցի՞ն, թերեւս այո՛, բայց, արդիւնքը ի՞նչ եղաւ (կրնայ ըլլալ), սպասել մինչեւ է. համաժողով, թէ՞ պիտի շարունակուի առարկութիւնը կամ պատճառաբանութիւնը. “*պիտոճէ չունենք*” , “*սամալեօթ*”ը (օդանաւային ընկերութիւնը) *չի ընդունում* . “*տիսթրիպուցիա*”յի (բաշխումի) *հարց կայ*” , եւայլն:

Այս բոլորին մէջ, կան երկու հիմնական կետեր եւս, որոնք հարցադրելի են, հուսկ՝ լուսաբանութեան կարօտ.

ա. Ինչպէ՞ս պետք է համատեղել հայաստանցի ու սփիւռքահայ գրողներու կարգավիճակը, եթէ այդ համախումբը պիտի մնայ Հայաստանի Գրողներու Միութիւն, թէ՞ անհկա պիտի բաւարարուի “ համահայկական” անուանումով, ինչ որ անհեթեթութեան համազօր կրնայ ըլլալ:

բ. Ի՞նչ չափանիշներով եւ արժեւորումներով սփիւռքահայ որոշ գրողներ կ'անդամակցին այս համախումբին, ուրիշներ՝ ոչ: Ո՞ր է օրինաչափութիւնը. Ստեղծագործական-գեղարուեստական, բանասիրական-պատմագիտական, քննադատական-գրադատական հեղինակութիւնները առանձին-առանձին թէ՞ բոլորը միասին:

Աւելի քան մէկ ամիս անցած է եւ այս մասին ոչ մէկ շօշափելի հրապարակագրութիւն, խորհրդածութիւն կամ արձանագրութիւն:

Կը կրկնենք. փնտռուածն ու պահանջուածը երբե՛ք “շափլոն”ային ու սովորամոլական զեղումներ չեն, այլ՝ *տրամաբանական* եւ *արդիւնաշէն* յստակացումներ... եթէ կան, այլապէս՝ սպասենք նոր... համաժողովի մը:

